

فلسفه محمدرضا عسکری

معارضه حرمت، لا قیدله حرمت

لامارق و لامارقیزم

— ۳ —

تقرعاتن صرف نظر ایدیورم . « تطابق Adaption » مسئله نك تمامیه اكلاشلمی ایچین لامارک « فلسفه حیاتیه Philosophie Biologique » سنی بیلک لازم در . بونکچون ، الك اول بو خصوصده راز ایضاحات ویرمک ایسترم .

سلسله طبیعی بزه کوستریورکه ؛ نوعار بسیط وعینی درجهده برکروه دکلددرلر . اونلرک آراسته برده « درجات Hierarchie » موجوددر . نوعلرک طبیعت قدر اسکی اولدقلری ادعا ایدیلر من . هر نوع عینی زمانده نما بوله مامشدر . بلکه ، بری دیگرینی متعاقب تشکل ایتشدر . بو بویه اولدقدن صوکره بر شکل وعینی حالده ثباندلری نسی ، تحوللریده موقدر . انموزجک محافظه سی ، شرائط خارجیدن مشتق ، شرائط داخلیه دلالت ایتدیکی ظن اولونمقددر . بونکده ایضاحی « وراثت ، تناسل واسطه سیله بنیوی ووظیفه وی سجهلرک انتقالی ، حس جنسی نك شدتله انتباهی orgasme ، احتیاج » کبی خصوصلرله قابل در .

لامارق و طرفدارلرینه نظراً خارجی محیطک تأثیری آتنده نوعلرک تحولی اولدقجه بارزدر . یکی وبردوام اولان موجودلرک حالی ، انموزجلری ، طانیامیه جق بر داده ی قدر تمیدیل ایدلمشدر . کرک شکلی منقرض وکرک حال حاضرده کی نوعلر ؛ کندی آرازلنده تام وموافق Collaterale بر قرابتک غیر بسیط Complete مناسبتلرینی کیزله مکده درلر . نباتی و حیوانی نمونه لرک اکثریسی ابتدائی دکلددرلر . فقط ، متوالی استحاله توسطیله یاشایان ویاخود مستحاله حالنده بولونان دیگر اسکی شکلردن صدور ایتشدرلر . . .

... اشته، علوم طبیعیہ نك او كوست قوتی اولان لامارق، بو خصوصلری نظر اعتباره
آلہرق «تصنیف طبیعی» فلسفہ سی «مبات صامی اولانلرك محیطہ اربماری کیفیننك تحقیقی» و
«برنوافنك ابضا صی» کی ایکی ملاحظہ یاردمیلہ تفسیرایتمکہ موفق اولمشدر. برنجی ملاحظہ نك
نتیجہ سنده ایسہ :

«نباتی و حیوانی هر نوع؛ هوائی ویا مائی، مظالم ویا منور، صیجاق ویا خود صوئوق
اولان کندی محیطہ او یغون بر بنیہ صاحب اولور.» دستوری می دانہ چیقارمشدر.
بو خصوصہ مثالر متعدد در. بر قاجنی بورادہ ذکر ایدیم :

نباتیاتده شقیقہ فضیلہ سندن صودہ تبت ایدر بر نوع «دو کون چیچی» واردر. بونك
فنی ولایتجه اسمی «رانونکولوس آقواقی لیس Ranunculus aquatilis» در. بوربیعیہ نك
صویہ مغطوس یا بر اقلری «تار زلف» کی غایت اینجه بر صورتده داغنیق وکیسلش بولونور.
حالبوکه، صودن خار جده قالان ورقلری ایسہ قرص واری مذوردر لر. باطافقلرده ویا خود
کول قیلرندہ بویوین سازلر [۰] چوق درین اولمایان صولرده یاری قالمش بر صاجاق حالنددر.
آقار بر صودہ بو صاجاقلرك بر بوجوق متریه قدر اوزادینی واقع در. عادی وقرہ قوربنلرك،
بہتارہ یعنی یاورو حالندہ ایکن غاصملری واردر. لیکن، صوکرده دن قوروقلری دوشونجه
ایاقلره وجرکرلره مالک اولور لر. بالقلردن بعضیلری هم قردهده، هم ده صودہ یاشادقلری ایچین
«Dipeuste» اسمنی آلمشدر. محیطہ تطابق کیفیتی بونلرك قردهده یاشاملری قصیدیلہ
جرکرلرینك، صودہ یاشاملری مطلبیلہده غاصملرینك تشکلی موجب اولمشدر. ضغضیہ دن
سمندره بکزه دن «تریتون» اسمندہ کی حیواندہ — اگر صودن چیقارمازسه — مہتامورفوز
وقوعہ کلهز. بناءً علیہ، حیواندہ غاصمہ ایلہ بر مدت دہا یاشار. وبومدت ظرفندہ جرکرلہ
صاحب اولہماز. صویک سطحندہ یوزہ رك غداسنی تدارکله مشغول قوشلردن بمضیری، مثلا
شاطیہ صنفندن «طیور مقببہ E. chassier» و «ذات الاجل الکفیه Palmipede»
[۲] کی لرك تشریحی بیہلری دقلہ کوزدن یکیر یاسہ ارضی قوشلردن يك آرتقظہ لردہ آریلیور لر.
مثلا: «آلباتروس» اسمی ویریلن بحر محیط قوشلردن بری ایلہ «قوطان Fregate»
وقرہ باطاق دائما قارتال و آق بابایہ بکزه د کلری کی کوچوک مادطی، د کیز اوردکی دہ طوغان
وچایلاغہ؛ صو قیرلانغی قیرلانغیجہ... بالحقیل، نیلک، تللی طورناسی دوه قوشنہ مشابہت
ابراز ایدر لر.

[۸] Scirpus lacustris [*] آیانلری و غاغلری اوزون قوشلر... [۲] ایاقلری پردلی

و کورده خدمتی کورده قوشلر.

مهمی حیوانلردن ده بونک کبی بر چوق مثاللر بولنه بیلیر. از جمله، شمال جهتنده کومس حیوانلرینه مسلط اولان موسستینه زمهرسنه منسوب کوچوکتات ییجی لردن «Zardoua Martre» [۳] راحی‌آلی، و مفذافی [۴] قویروقلی صو سامورینه؛ فوقلر کوپکه؛ ده کیز آییسی صو آغیرینه بکزرلر. بونکله برابر طيور متساقه [۴] دن بر چوق مهمی لرده کی حیات هوائی و طوپراق آلتنده یاشایان کوسستیک، یرقاره‌سی کبی لرده کی ظلمت حیات، اقلیمک صیجاق، صوثوق و یاخود مداری اولسی حرکت، حسه، تعرض و مدافعه یه خادم عضولرک بر چوق تعبدلاته سببت و یردیکی کبی داخلده کی احشانک اوزرینه ده محیطلرک بویوک بر تأثیری اولدوغی میدانددر. [۴]

ایشته، لامارق بو خصوصلری تدقیق ایدرک نتیجه‌ده شونی بولشدر که، ایسترنباتی، ایسترسه حیوانی اولسین، هر هانکی عضوی بر قاملیا؛ یاشادینی محله، اصول معیشته امتثالاً دیکشمکددر. و بو تحولک اوزرینه «شرائط محیطیه» یه تطابق طرزلرینک ده دخلی وارددر. نوعلرک محیطه اویمایی ایکی صورته ایضاح ایدلشدر. بونلردن بری غیر طبیعی دیکری طبیعی در. برنجی اصولی تعقیب ایدن ذاتلرک منسوب اولدقاری مسلک «Doctrine sur-naturaliste» اسمی آلیر. بونلر، محیطه تطابق کیفیتی اولدن اثبات ایدلش بر آنکله حل ایتمکده درلر. و بو آهنگ، دوغریدن دوغری یه، الهی در، رحانی در، یعنی مغالطه ایله برابر هیأت عمومیه‌سی «مતાفی‌زیک» ی تشکیل ایدر. لکن، لامارق، بونک عکسی اوله رق، قوتده، ماده و حیات قانونلرنده تطابق درجه‌سنی قیماً آراشدره بیلمشدر. و دائماً خارجی، داخلی شرطلر ایله موجود وسیله‌لری نظر اعتباره آلمنی اونوتماشدر. عینی زمانده وظیفه‌یی، بو داخلی و خارجی تعبیرلرینک تشارکننده کی عکس‌العملی، عضویتی، محیطی، و بونلرک آراشنده کی سبب و میخانیکیتی کشفه خادم انتظامک موجودیتنی ده مطالعه ایتشددر. و بوسوزتله «طبیعه» مسلکنی التزام ایتشددر.

لامارق، فضله اوله رق، تطابقک طبیعی بر اصول ایله ایضاحه مداز اوله بیله جک یدی اساس قید و قبولده مصر داورا ایتشددر، که بو یدی اساس، باشد «محیط خارجی نك تأثیری» اولوق اوزره صره ایله «اعتیاد، عمل، طبیعی ویا مکرر عادت»، «عملک فقدانی، عادتک متبادی انقطاعی»، «وراثت»، «تصالب»، «بر نوعک غایت منکر Nocif بر محیط» [۳] اوله یونانیلر بو حیوانی قاره ویلان آولامق مقصدیله باغچه‌لرنده کدی کبی بسله‌یورلردی. کدی نك انسانلرله انسیق بو حیواندن صوکرده در.

[۴] قایق کورکته مشابه

[۵] فضله معلومات آتی ایستیه نلر «دارودنیزم» نامنده کی کتابک ۴۹ نجی و متعاقب صحیفه‌لرته مراجعت ایده بیلیرلر.

طرفند احساسی « و » بر نوعك رقیب دیگر بر نوع طرفند اهلاکی « کی خصوصاً بر محتوی در .

محیط خارجی نك تأثیر بی ایضاح ایده رکن دیمك ایسته یورکه ، کولیکده ضیایز لقند بر نیاتك صولسه ، ساقنك ودالترینك ضیایك کلدیکی طرفه توجهی بر عضویتك عکس العملی در . قرده وده کیزده یاشایان نیاتلرک بولونقلری محللره ، بعض تصادفله استناداً بنیهلری تعدیل ایتمه لری ده بو عکس العمل داخلنده در . ذاتی اقتدارینه و داخلی قوته انتباء حرکتی ایسه محیطك مهلك و خراب ایدیجی Nocif تعدیلاتنه توافق ایتمك مقصدیله اجرا ایتمیکی کندی جهندن باشقه بر شیء دکلدر . محیط خارجی دائماً محیط داخلی بی سعه ، فعالیتیه تحریک ایده در . خارجك « اسباب موجیه سی *acteur entiere* » قارشیدندکی وسائل تحویله بی دائماً لامارق ، بو وسیله لردن کندیسنه بر تمتع آیران و داخلده کی اسباب موجب اساس وقاعدوی ، بر « حصه اشتراك *Rôle* » ی اولدوغنی قبول ایتمشدر .

لامارق ، بر طرفند بو مسئله لری حل ایله اوغرا شیرکن دیگر طرفند او کنه بر مسئله دها حق یوردی . وه عجبا ، دیوردی ، کندی حال و شرطی ایله دوام ایده ن بر محیط بر مدت صوکره د کیشدیکی وقت او محیطده اولدن بری یاشامقده اولان فردلر تکرار کنیدیسیله یاشایه بیله جک بر استعدادی قازانق ایچین نه کی بر معامله یه معروض قالور ؟ « عقبنده مهیم بر صورتده یه کندیسنه جواب ویرمهک چالیشیوردی . هر فردك کندیسنه مخصوص ثابت وظیفوی و بنوی بر خصوصیتی ، بر معینتی وارد در . ایسته ، بو د کیشن ایکنجی محیطه اویمق ایچین کندی تشککنده بر حدود و قولایق تأسیس ایده بیایر . عجز ، استعداد ، احتیاج هر هانکی نام ایله یاد ایدیایر سه ایدیاسین بر نوعده ذاته مخصوص اولان بو حاللر داخلی بر صورتده استحاله نك وقوعه کله جکی جهتی تمین قصدیله خارج ایله ، « محیط عملی ویا حکمی *Milieu physique* » نك تعدیلاتی ایله مبارزه یه کیریشیر .

اعتیاد ، عمل ، طبیعی و مکرر عادت ایله تطابق ایضاح ایده رکن خلاصه دیورده « بر عضو ، کندی مشغولیتنه ، ایسنه نظراً حاضر لایر ، ونشونما بولور . [*] » قوشلرده کی قدرت بصریه *puissance de lui vision* ، او چو جونق بالقولرده کی « مسبح صدری — *Nageoire pectorale* » نك بنیه سی ؛ قایا قویروق سنجاب *é cureuil volant* ؛ ده کی « غشاء سقوطیه » نك موجودیتی ؛ مختلف مهلی لر ایله یوزن طیورده کی « غشای بین الامع *membrane interdigitales* » ؛ یراسه نك قولاری ، پارماقلری و قویروق آراسنده تشکل ایتمش اولان « غشای جناحی » لر هپ بو دستور ایله حل اولونه بیلیلر . اعتیاد حسیقی اطرد ، فعالیت تقیص ایده در . و بونلرک یرینه بر احتیاج حصوله کتیرر . بوندن باشقه

لامارک احتیاجی باعث اولان خصوصه برده فیزیولوژیک تأثیرک علاوه‌سی مناسب کورویور .
و تأثیرک منتشر نفوذنی، عضویتک عمومی وظائفی حقیقه‌کی ارزشنی قبول ایتدیکی کبی احتیاجی
میدانه کتیرمکه مستعد اولان وجودک اقسامی اوزرنده موضعی و منتخب بر تأثیرک موجود اوله
بیله جکینی ده ایلری سوریور .

یدی اساسدن اوچونجیسی اولان عملک فقدانی ایله عادتک دوامی انقطاعنی ایضاح ایچین
لامارک کتابندن زبده ایتدیکم بعض مثالری ذکر ایله اکتفا ایده جکم . بر چوق بطناردن
بری ظلمتده یاشایان هر نوعک کوزلرینی ضمره مبتلا اولمقده‌در . بالینه ، شیرمورچه ، کبی
حیوانلر طرز تغذیلرینه تابع اوله‌رقدن بو حالده قالمش‌لردر . یعنی لامارقه کوره بر عضوک
مشغولیتده‌کی نقصانی بونلرک بدننده‌کی بعض قسملرک تدریجاً ازاله‌سی تأمین ایتشدردر . دو قان‌دول
۱۸۱۳ میلاد تاریخنده « نباتاتک نظریه ابتدائیه‌سی » نامیه نشر ایتدیکی بر اثرده بو خصوصه
نباتلرک ناتمام قالمش عضولری اوزرنده‌کی نه‌تودلرینی یازمشدردر .

جزائر بحر محیطده دولاشان برنوع تهلی دوه قوشی ، آتهریقس ، ودها بر چوق قوشیجی
قوشلرده‌کی قانادلر بو سبیدن ابتدائی بر حالده قالمش‌در .

۴ وراثت . — حیات صاحب بر جیوان ویاخود بر نباتک پنه‌وی ووظیفه‌وی مکتسب
سجیه‌سی کندی اولادینه‌ده انتقال ایدردر . ابویته وراثت مربوط اولان بو نوعده ، حیاتک
شرائط مؤخره‌سه کوره ، بو سجیه‌لر آزالیر ، د کیشیر ، یاخود نبات ایدردر . فقط ، محیطه
توافق ، مشغولیتک نقصان ویاخود فضله‌لنی ایله بو نوعده بریکلم کورولسه‌ده باباسندن منتقل
ینه بر قسم قالیر که ، تصنیف طبیی‌ده اک زیاده بو آرائیلیر . زواحف ، طیور ، حشرات ،
ذات‌النبایا کبی نوعلردن اوزون مدت ضیاسز بر محله یاشایانلرک یاورولری‌ده اعمی اوله‌رق
دوغمقده‌درلر . تهلی دوه قوشی ، آتهریقس ده‌ا یومورطه‌ده ایکن قانادلرینک ضمرینی حامل‌درلر .
زهرسز کور بیلان دنیایه کلیدیکی زمان «عظم‌قصی» نه‌قوللر مراققتد ، بولونماز . بو آیلانی‌نک
حالت مبناده قالمش خفیف بر حوصله‌سی واردردر . حالبو که ، بو کونکی بیلانلرده نه « کشف »
نده « ورک » دن اثر کورولور . وراثت ، اسلافه تمامیه مربوط اولان نمونه‌لرده یکی نسلری‌ده
محافظه ایدردر . و بونکچون ، بر نوعی تنوع و تشعبه ساعی اولان « اسباب تحویه » یه مقابل
اوله‌رق عینی زمانده بر محافظلق قدرتمنده مالک‌در .

۵ تصالب . — بر نسل وجوده کتیرمکه مساعد ایکی مستقل فردک اتحادی نوعه‌نک

[*] حقیقه‌ده بوقانونی ۱۸۸۰ ده مالم بیتا « حیات و تولوم اوزرنه تدقیقات فیزیولوژی » نامنده‌کی
اثرینک بشنجی فصلنده ایضاح ایتعدی . بو کون بر چوقلری اونک « رادرسون Raurisson »
عاند اولدوغی ادعا ایدرلر . هر حالده قطعیتله ایضاح ایددن لامارک‌در .

تشکلی موجب اولور . بو اعتقاد داهب اولان لامارک « فلسفه حیوانات » نده دییورکه: «... بالآخره بر عرق حالی اکتساب ایدجک اولان نوعه لرك، که زمانه بز اوکا نوع نامنی و بریورز، تدریجاً تشکلی ایچین تصالب یکانه واسطه در . » بونکله برابر، کرک زه توفقی ده و کرک خصوصی تجربه لده لامارک بو ادعائی تقویه ایدجک اساسی بر مشاهده دیسترس اولنه مامشدر . بیکرک، اشکک، قویون، کچی، و طاوشان کچی کوچوک حیوانلرک ملزلی دائماً عقیم درلر . بو صورته حصوله کلن ایکنجی بر نوعه مک تشکلی ایدجک بیلمسی محتمل دکلدر . حصول یا آسانه و یا خود باباسنه بکزره . لامارک آیاقلرینک شکلی باباسنه، یوزینک تشکلی آسانه بکزره یوب ایکی نمونه مک بر فردده امتزاجی بر نوعه کچی قبول ایدیورکه، بو اوقدر قطعی دیر دینمه مز . حالبوکه، آری آری نوعلردن اولمایوب بر نوعک مختلف گروه لری آراسنده بو تصالب وقوعه کلیرسه طبیعی نتیجه بر درجه یه قدر لامارک اکلاتمق ایستدیکی مسئله نی تونیجه کافی کلیر . . .

۶، نایب مهلک و مادی بر محیط طرفدن بر نوعک احساسی . — محیط بعض نوعلرک تکمیل و احیاسنه، بعض نوعلرکده انقراض و احیاسنه چالیشیر . بوکون آله موجود قولکسیونلر بزه اسکی نوعلر حقدده بعض ارانه لده بولونقلری کچی، شکلی منعدم اولمش حیوانی و نباتی نوعلردن هنوز تک توك بر حیات اولان نوعلرکده تصادف ایدلمکده در . بوکا رغماً اوزون تدقیقلر بزه کوستریورکه، حیوانات و نباتات آراسنده اهمیتلی بریکون تشکلی ایدن برسوری کروودن بوکون بر تک نسل قالماشدر . نوعلرک محیط ایله احساسی یک بسیطدر . بر عضوک ضموری او عضوک محافظه سینه غیر مساعد بر وظیفه و محیط ایله قابل اولمشدر . بر عضو، فعالیتسز قالیر، محیطنه اویماز، فلنده جبر و ارزو کورمزسه کوچولور . او حالده، معین بر عضو تطبیق ایدیان بو دستور نیچین بر بدنک هیأت مجموعه سینه، دولایسیله بر عرقه شامل اولماسین ؟

۷، رقیب نوعلر واسطه سیله بر دیگر نوعک احساسی . — لامارک بیان ایتدیکی بو بویوک بر مشاهده دارومن طرفدن ده ا واضح و قطعی بر صورتده ایضاح ایدلمشدر . حالبوکه، دارونه مک مداحی اولان هوکله ی لامارک « مبارزه حیات » حقدده بسیط بر فکره بیله مالک اولمادیغنی سویلورکه، بو افتدادر . حتی لامارک ۱۷۹۲ تاریخنده قامه آلدینی بر اثرنده دییورکه: « بشر دائماً هم جنسی ایله تمادی بر حرب حانده در . و هر وسیله ایله اونی محوه اوغراشیر . » « دارونه نیزم » نامنده کی اثرمده آریجه بر بحث آچدیغم بو مسئله یه « دارومن » فضله اهمیت ویرمشدر . دارومن « طبیعی اصطفا » نظریه سنی تمامیه مبارزه حیات، اقتدارسز لرك افاسی، اک قویلرک موجودتی اوزرینه استناد ایتدیرمشدر . « مبارزه اولومه پیشرو اولسه بیله

حیات آراستہ کی انتظامی، قوتی و تائیدی ایدہ « اولدوغنی دارودن قبول ابتدائی حالہ
لامارقدہ بو خصوصی محصولات طبعیہ دہ ترقی و تکمل عضوی کی مقبول کوروور .
لامارقدہ و فلسفہ سنی بش مقالہ یہ حضر ابتدیکم ایچین فضلہ تمہیداتہ بولنہ حق د کل .
حیات و مبارزہ، وراثت کی بختلر حقدہ آریخہ بر ایکی مقالہ و منصل بر کتاب یازمق اوزرہم .
طبعی بورادہ کی نقصان اورالردہ تلافی ایدیلہ جکدر .

۱۰ اگستوس ۳۲۹

خالیجی اوغلی

صمیمی ارہم

فلسفہ خط

اصلاح حروف مسئلہ سی

— احمد حکمت و جلال اسعد بکارہ —

حروفك اصلاحی ایچون طنین غزتہ سندہ کی نشریاتکیزی اووقودم . بوخصوصدہ کی تشبیکیزی
تبریک و تقدیر ایدرم . فی الحقیقہ بوکبی اصلاحات؛ دواثر رسمیدہ ، قوفرانساردن واجتماعات
مختلفہ دن زیادہ شخصی و فردی غیرتارلہ میدانہ کلیر . یالکز شورا سنی دہ تسلیم ایتلیدرکہ بویله
یکی بر تشبیلہ میدانہ برشی قویان محترم بر ساعی نہ قدر شایان تقدیر ایسہ حق و حقیقت و بالخاصہ
فن حاضر دائرہ سندہ سرد اعتراضات ایدن کیسہ دہ عینی صورتدہ شایان تقدیر اولمیلدر . تکامل
آنچق بو صورتلہ اولور، نوع متکامل بویله میدانہ چیقار... ایشته بو دوشونجہ بئاء بوکون
پک زیادہ طرفداری اولدیقم تشبیکیزہ دکل، فقط بو تشبیک شکنہ عائد بروجہ آتی سرداعتراض
ایدیورم :

کرتک طنین دہ کی ایلک مطالعاتکیزدن ، وکرتک ترتیب ایتیش اولدیغکیزدن حروفدن آکلا
شیایورکہ ذات عالیاری اصلاح حروفہ تشبیک ایدرکن قارئاردن زیادہ مرتبیلری دوشونمشکیز .
مطبوعہ دہ کی حروف کوزلرینی ازالتیق باشلیجہ غایہ کز اولمش ... حالوکہ مرتبیلردن زیادہ
دوشونیلہ جک قارئار وار . یازی بی اصلاحدن مقصد عددلری محدود و شیمدی یه قدر وظیفہ لری
پک کوزل ایفا ایدن بر قسم قلیل ایشجیلر دکل، بلکہ بوتون ملت عثمانیہ نک تأمین سہولتی
اولی . مرتبیلر دوشونولمہ ملی ، یازی ماکنہ لرینک قولایجہ ایشلیہ بیلمسی ایچون تدایر